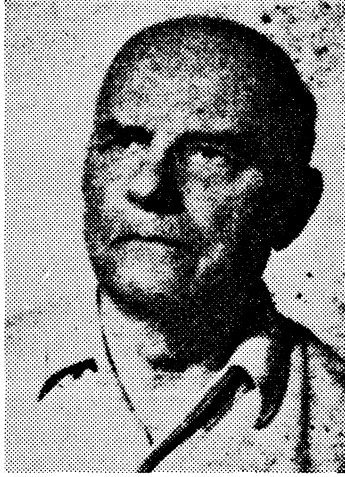

IN MEMORIAM

FRANJO GAŽI, dipl. ing. agr.
1. IV 1912. - 10. I 1990.

Roden je u seljačkoj obitelji u naprednom podravskom selu Peteranec. Tamo je završio osnovnu školu, te realnu gimnaziju u Koprivnici 1931. godine, a studij agronomije upisao je 1932-33. u Zagrebu. Već kao maturant, a kasnije kao student pokazivao je veliki interes ne samo za agronomiju i problematiku tadašnjeg sela, već i za književnost, osobito seljačku, a zatim za slikarstvo posebno ono poznate Hlebinske škole koju je inicirao Krsto Hegedušić, a poznati su njeni predstavnici Generalić, Virius, Mraz, te brojni drugi, mladi. Isto tako već kao student naučio je ruski i engleski i zajedno sa svojom suprugom Valentinom,

ruskog porijekla, koja je kasnije bila prva žena doktor agronomije kod nas, a nakon rata profesor na Poljoprivrednom fakultetu u Zagrebu. 1937. godine preveo je kapitalno djelo velikog profesora Prjanišnikova: „Specijalno ratarstvo“, udbenik iz kog su učile generacije naših agronoma.

Nakon diplomiranja 1937. g. radio je kao agronom u Klanjcu, zatim na odjelu za poljoprivredu Banovine Hrvatske do 1940. g. kad je zaposlen u Ambasadi Jugoslavije u Moskvi kao trgovinski ataše. Nakon raspada stare Jugoslavije ambasada je ukinuta, a Gaži s članovima bivše ambasade seli prvo u Jeruzalem, zatim Carigrad, pa Kairo, a do kraja rata u London i zalaže se zajedno sa Šubašićem i Bičanićem za priznavanje legalnosti Nacionalnog Komiteta za oslobođenje Jugoslavije.

U Kairu radi na izradi plana savezničke pomoći Jugoslaviji putem UNRE.

Nakon oslobođenja Jugoslavije Gaži ostaje u Beogradu i radi u Zavodu za ekonomiku poljoprivrede, pa u Saveznom ministarstvu trgovine i opskrbe gdje je bio veza s Direkcijom UNRE za Jugoslaviju, prvenstveno za dopremu i distribuciju hrane, sjemenja i poljoprivrednih strojeva, ali i drugih pomoći u vrijednosti od oko 5 milijardi dolara, prema planu izrađenom još u Kairu, na kome su surađivali i Franjo i Valentina Gaži. Još i prije završetka rata i prvih godina nakon rata, Franjo Gaži započinje pisanje i publiciranje nekoliko originalnih radova (Vidi Pregled radova F. Gažija). Međutim Franjo Gaži je 1947. g. uhapšen i osuđen na 5 godina zatvora iz političkih razloga i tako postao žrtva tadašnjih događaja. Ali Gaži se i u zatvoru snašao: radio je kao agronom na zatvorskoj ekonomiji u Požarevcu. Dobivao je i proučavao i stručnu literaturu, radio po svom prijevodu Prjanišnikova i na knjižici o Indiji, itd. Proboravio je u zatvoru skoro punih 5 godina, a Valentina je sama vodila brigu o prehrani i odgoju troje još male djece....

Godine brzo prolaze...pa je i to prošlo, a on se vratio 1952. g. u Zagreb svojoj obitelji. Brzo je „rehabilitiran“, i zaposlio se u Glavnom Zadružnom savezu Hrvatske, nastavio stručni agronomski rad u radno vrijeme, ali tada je zapravo radeći prekovremeno započeo svoj neobično veliki prevodilački rad s engleskog, ruskog te francuskog jezika. U to vrijeme on piše i kraće stručne i popularne članke. Taj period traje od 1952. godine pa sve do umirovljenja 1974. godine.

Točnije, to „traje“ prvo 1952-1957. godine kada odlazi u Liku kao direktor Poljoprivrednog dobra „Lika“, i radi tamo do 1-I-1960. g. kada ponovo završava u istražnom

zatvoru, ali ovaj puta potpuno nevin u glavnoj točki optužnice, prema kojoj je novo Polj. dobro „Lika„ imalo 1956. i 1957. godine financijske gubitke u govedarstvu zbog čega je Kotar stoku rasprodao, a direktor Gaži optužen i neko vrijeme zatvoren. Međutim je dugotrajni sudski proces ustanovio da su tada postojali ciklus proizvodnje i ciklus cijena kao odnos cijena kukuruza i goveda te da je ciklus cijena imao najniže vrijednosti i da su tada bile 2 godine depresije. Zbog toga je i u Hrvatskoj i Jugoslaviji poklan ogroman broj goveda. Međutim cijene su 1958. i 1959. godine vrlo porasle, pa da se ta rasprodaja stoke izvršila samo nekoliko mjeseci kasnije, po tada već visokim cijenama „booma„, gubitaka ne bi uopće bilo, nego bi bili pokriveni i preostala bi značajna dobit. Zbog toga je Gaži oslobođen optužnice. Vratio se u Zagreb, zaposlio se privremeno u poduzeću „Sljeme„, zatim u izdavačkom zavodu Matice Hrvatske, radio za vrijeme uredovnog vremena u uredu, a kod kuće nastavio svoj intenzivni rad na prevodenju uistinu impozantno velikog broja knjiga, memoarske, historijske, stručne, putopisne i beletrističke svjetske literature. Tako je radio već i prije umirovljenja, a nakon njega 1974. godine pokazao je bezbrojnim našim umirovljenicima kako intelektualac može biti koristan ne samo svojoj obitelji nego i široj društvenoj zajednici. Tada nastupa treći period njegovog neumornog, nadasve korisnog kulturnog prevodilačkog rada od 1974-1990. Osim prevodenja piše on povremeno stručne i popularne članke i prikaz u nekoliko časopisa: o navodnjavanju u Aziji, o organizaciji poljoprivredne službe u Britaniji, o prehrani naroda u Rusiji, Istočnoj Evropi, o obrani Moskve u II svjetskom ratu, itd. Bio je čovjek izvanredno velike kulture, zaljubljenik knjige. Nezasitno znatiželjan i o političkim zbivanjima u svijetu, čitao je dnevno po nekoliko domaćih i stranih časopisa (neko vrijeme bio je pretplaćen na 23 časopisa!), sve pamtio i postao „živi leksikon„ o zbivanjima suvremene povijesti, kako reče prof. Boban u oproštajnoj riječi kod groba. Kao agronom ostavio je iza sebe veliki trag ili brazdu, kako mi to zovemo, agronomskim radom, kao i perom. Kao čovjek, bio je veliki „Kulturtrager„ i ostavio iza sebe neobično veliko kulturno djelo - ogromni broj od 80 knjiga od čega su 2 vlastite knjige, desetak stručnih radova i popularnih članaka, te veliki broj prijevoda, što pokazuje „pregled radova Franje Gažija„.

Pregled radova Franje Gažija

I originalni radovi

- I/1 knjige F. Gaži:
Indija, PNZ, 1947. i separati: Zadrugarstvo u svijetu. U „Zadružnom leksikonu„
La question paysanne en Yugoslavie. Istanbul, 1944. Agrarna prenapućenost.
Nezavršena disertacija.
- I/2 stručni radovi: Agronomski glasnik: 1950. g. 2 rada, 1954. g. 4 rada
Bilten poljodobra - 4 originalna i 102 prijevoda
- I/3 popularni članci: „Vikend„ (nekoliko o ljekovitom bilju) te nepoznati broj, u časopisima: „Start„ „Izbor„ - prijevodi članaka iz strane literature, te „Vjesnik„ (izbor članaka o obrani Moskve)

II Prijevodi

- II/1 Stručna literatura: Prjanišnikov: Specijalno ratarstvo. Zagreb, 1937.
Ezekijel i Witt: Selo i grad. PNZ, 1954.
Kruif: Borci protiv gladi. 1955. (s Kišpaticem)
- II/2 Memoarska i historijska literatura: Eisenhower: Krstaški rat u Evropi, 1953. s Hegeđušićem, uz lično dopisivanje; Žukov: Memoari, Globus, 1980. Brežnjev: Memoari, 1978. Lenjin: Oktobar 1917, 1981. Saponov: Osvajanje Sibira, 1982.

II/3 Beletristika, putopisi, biografije itd.: E.T. Bell: Veliki matematičari. Znanje, 1965. Efremov: Put vjetrova, 1965. James Mitchener. Izvor, u 3 knjige, Damilovski: Carski uzbek, 1983.

Osim toga, i još 60 beletrističkih knjiga!

Njegova neobična ljubav za knjige očitovala se i time što je ostavio biblioteku od oko 6 tisuća knjiga. Svojim djelom, Franjo Gaži je obogatio našu struku i opću kulturu i zato - neka mu je hvala i slava.

Dr. V. Pavlek